

Аналітичний звіт з проєкту

БОРОТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

Червень-серпень 2025

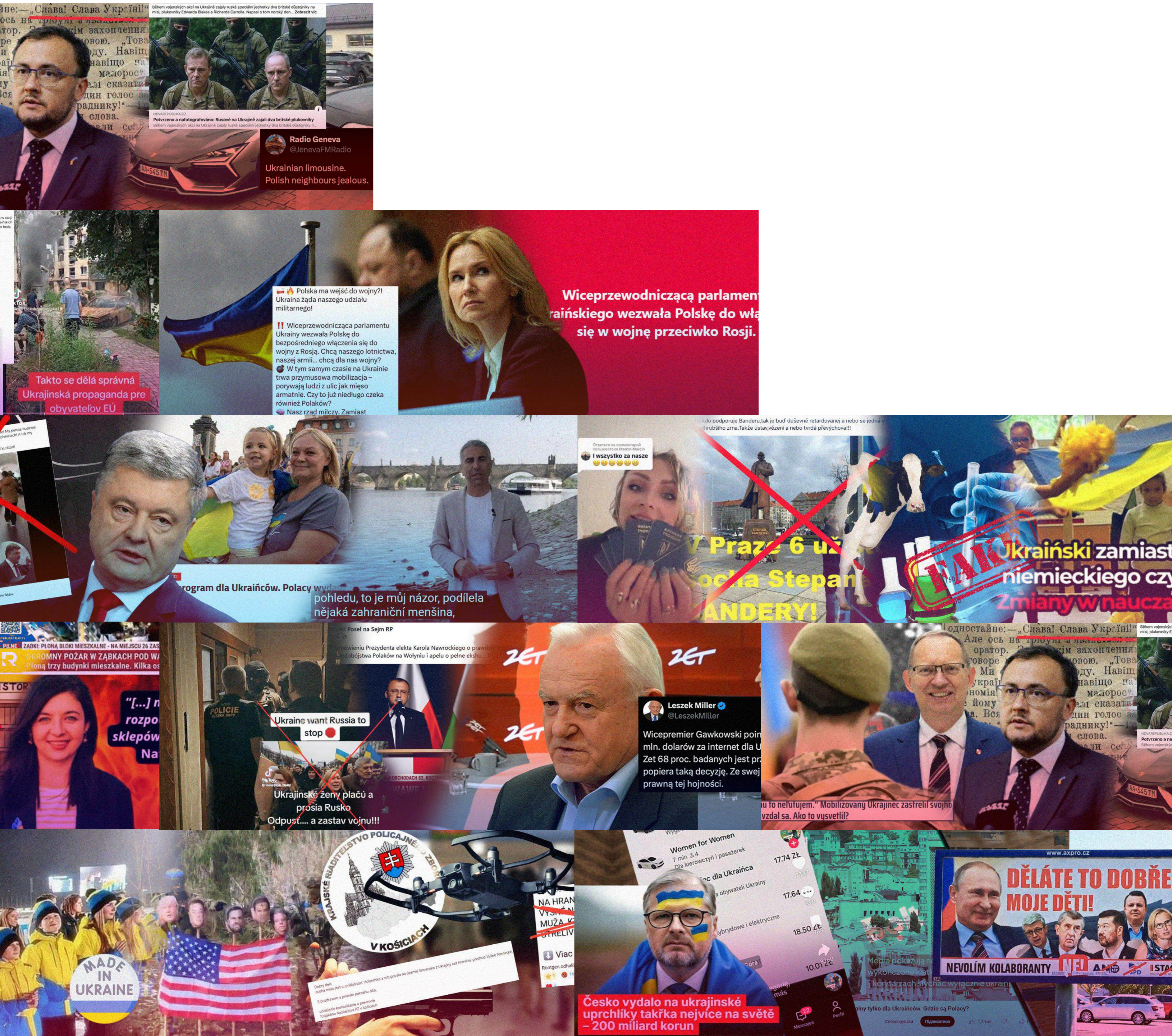
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Метою проєкту «Боротьба з дезінформацією щодо українських біженців у країнах Вишеградського партнерства» було виявлення та спростування фейкових нарративів про Україну, українських біженців та мігрантів, які поширювалися у Польщі, Словаччині та Чехії. Завдяки цьому жителі країн, які приймали біженців, могли побачити, що частина переконань, які вони вважали «своїми», насправді була нав'язана ззовні.

Проєкт співфінансується урядами Чехії, Угорщини, Польщі та Словаччини в межах грантів Вишеградської групи від Міжнародного Вишеградського фонду. Місія фонду – підтримувати ідеї сталого регіонального співробітництва в Центральній Європі.

Проєкт реалізується спільно порталами «Наш вибір» (Варшава), ProUA (Прага) та «Новини зі Словаччини» (Братислава).

Звіт охоплює період від червня до серпня 2025 року та є підсумком діяльності трьох видань з виявлення та спростування фейків й маніпуляцій щодо українців. За цей період було опубліковано 12 дайджестів, які охопили 77 новин, з яких 29 у Польщі, 23 – у Словаччині та 25 – у Чехії.

ВСТУП

Завдяки своєму географічному розташуванню – а у випадку західних слов'янських країн також через мовну та культурну близькість – держави Центральної Європи стали основними напрямками міграції з України, приймаючи як економічних мігрантів, так і біженців від війни. За останніми офіційними даними, у Польщі **перебуває** близько 990 тисяч українських біженців, у Чехії – **566 тисяч** українців, а в Словаччині – понад **130 тисяч**.

Економічні мігранти перед початком повномасштабного російського вторгнення приїжджали до цих країн поступово, краще і швидше інтегрувались, і відповідно їхня присутність у локальних громадах була менш помітною. Натомість втікачі від війни прибули до Польщі, Чехії та Словаччини масово, переважно у перші місяці повномасштабного російського вторгнення. Багато хто сприймав ситуацію, як тимчасову, тому не поспішав запускати коріння на новому місці – вчити мову, віддавати дітей до місцевих шкіл тощо. Зрештою, до серпня 2022 року до України з-за кордону **повернулось** 7,4 з 9,2 млн українців, які втікали від війни. Натомість за кордоном залишилось 2,2 млн українців, серед яких близько 1,4 млн – знайшли прихисток у Польщі.

Як **пояснює** проф. Конрад Пендзіватр з Економічного університету у Кракові, якби війна завершилась влітку 2022 року, додому повернулось би 80% біженців, натомість з кожним роком тривання конфлікту охочих буде на 5-10% менше.

Така швидка та значна зміна у структурі суспільства неминуче призводить до конфліктів. І якщо на початку суспільні настрої були в переважній більшості позитивні, підтримуванні відчуттям солідарності з Україною, а також більшою свідомістю небезпеки з боку Росії, то з часом тривання повномасштабної війни приходять все більші втома та звикання, підсилювані побутовими труднощами, як от зростання цін, черги до шкіл та лікарень тощо. На чимраз гірше ставлення до українських біженців і мігрантів (важливо, що дезінформація щодо втікачів від війни вдаряє по всій українській громаді загалом) впливає також цілеспрямована дезінформація, яка зазвичай поширюється праворадикальними політиками та російськими медіа.

Дезінформація з боку політиків зазвичай йде в парі з виборчою кампанією, яка в демократичних країнах є циклічною. Так, у Польщі з кінця 2024 по середину 2025 року проходила президентська передвиборча кампанія, а зараз ми спостерігаємо підготовку до парламентських виборів у 2027 році. У Чехії – парламентські вибори, заплановані на жовтень 2025 року. У Словаччині – парламентські вибори у 2027 році, однак через політичну нестабільність в країні, **можливі** дострокові вибори.

Натомість про впливи Росії та поширення нею антиукраїнської дезінформації в дружніх до України країнах говорять давно – в контексті інформаційної війни. Країни Вишеградської групи історично знаходились під домінуванням Радянського Союзу та усвідомлюючи пов'язані з цим загрози, сьогодні слугують голосом розуму (крім Угорщини та Словаччини) в Європейському Союзі та НАТО. Однак ця позиція також робить його головною мішенню нарративної війни Путіна.

ОСНОВНІ НАРАТИВИ ФЕЙКІВ ТА МАНІПУЛЯЦІЙ

✗ Дискредитація української влади, війська, суспільства

Найбільш поширеними (28 з 77 публікацій) виявились фейки, які мали на меті дискредитувати українське найвище керівництво, ЗСУ та суспільство загалом в очах західних союзників. У центрі таких публікацій – поширення неправдивих повідомлень про «корумпованість» української влади, «зловживання» західною допомогою, нібито «дезертирство» чи «аморальність» українських військових, а також твердження, що українське суспільство «втомилося від війни» і готове до капітуляції. Ці меседжі **відтворюють ключові кремлівські наративи**: дискредитація української влади та армії, підрив довіри до союзників, посилення образу України як «невдалої держави».

Окремим і дуже поширеним напрямком є дискредитація української влади.

Дезінформаційні ресурси малюють її як повністю корумповану та нездатну керувати країною без зовнішнього втручання. Для цього поширюються вигадані історії про те, що Президент України Володимир Зеленський та його оточення нібито **купують розкішну нерухомість** за кордоном чи розкрадають західну допомогу. Підтвердженням нібито корумпованості українського керівництва повинні були стати новини **про масовий аудит американської допомоги Україні**. Такі повідомлення мають чітку мету – підірвати довіру до українського керівництва та сформувані уявлення, що ресурси, які надають союзники, марнуються.

Ще один важливий блок дезінформації стосується української армії. У медіапросторі Польщі, Чехії Словаччини поширюються матеріали про **«масове дезертирство»**, аморальність українських військових, які **проводять дослідження над людьми** або використовують мирне населення **як «живий щит»**, та **відмову влади приймати тіла загиблих військових**. Окремо також поширюються історії про те, що українські солдати самі **здаються в російський полон**, або **добровільно відмовляються** від західної допомоги. Таким чином формується образ українських військових як деморалізованих і позбавлених підтримки суспільства, а також поширюється ідея, що саме Україна є агресором та скоює воєнні злочини і тому не заслуговує на західну підтримку.

Не менш показовим є використання тези про «втому від війни». У дезінформаційних публікаціях з'являються повідомлення про **протести українців проти продовження війни**. Мета таких матеріалів – посіяти сумніви в готовності громадян захищати власну державу та переконати аудиторію у Європі, що підтримка України марна, бо самі українці вже «втомилися».

Важливе місце займають і меседжі про зменшення підтримки з боку союзників. Через перевернуті новини або **вирвані з контексту заяви політиків** поширюється ідея, що США, НАТО чи ЄС «втомилися від України» і більше не хочуть надавати їй допомогу. Такі матеріали не лише підризують довіру до західних союзів, а й намагаються створити відчуття самотності України у війні проти Росії.

Основна мета таких публікацій – показати Україну ненадійним партнером і водночас підірвати суспільну підтримку допомоги з боку західних союзників. Для цього активно використовуються різні інструменти: від постановних відео та фотопідробок до перевернутих цитат політиків і маніпулятивного подання статистики. Значна частина дезінформації поширюється через проросійські канали у соцмережах, а також через політиків та публічних осіб, які озвучують меседжі, що перегукуються з кремлівською риторикою.

✗ «Привілеї» для українських біженців

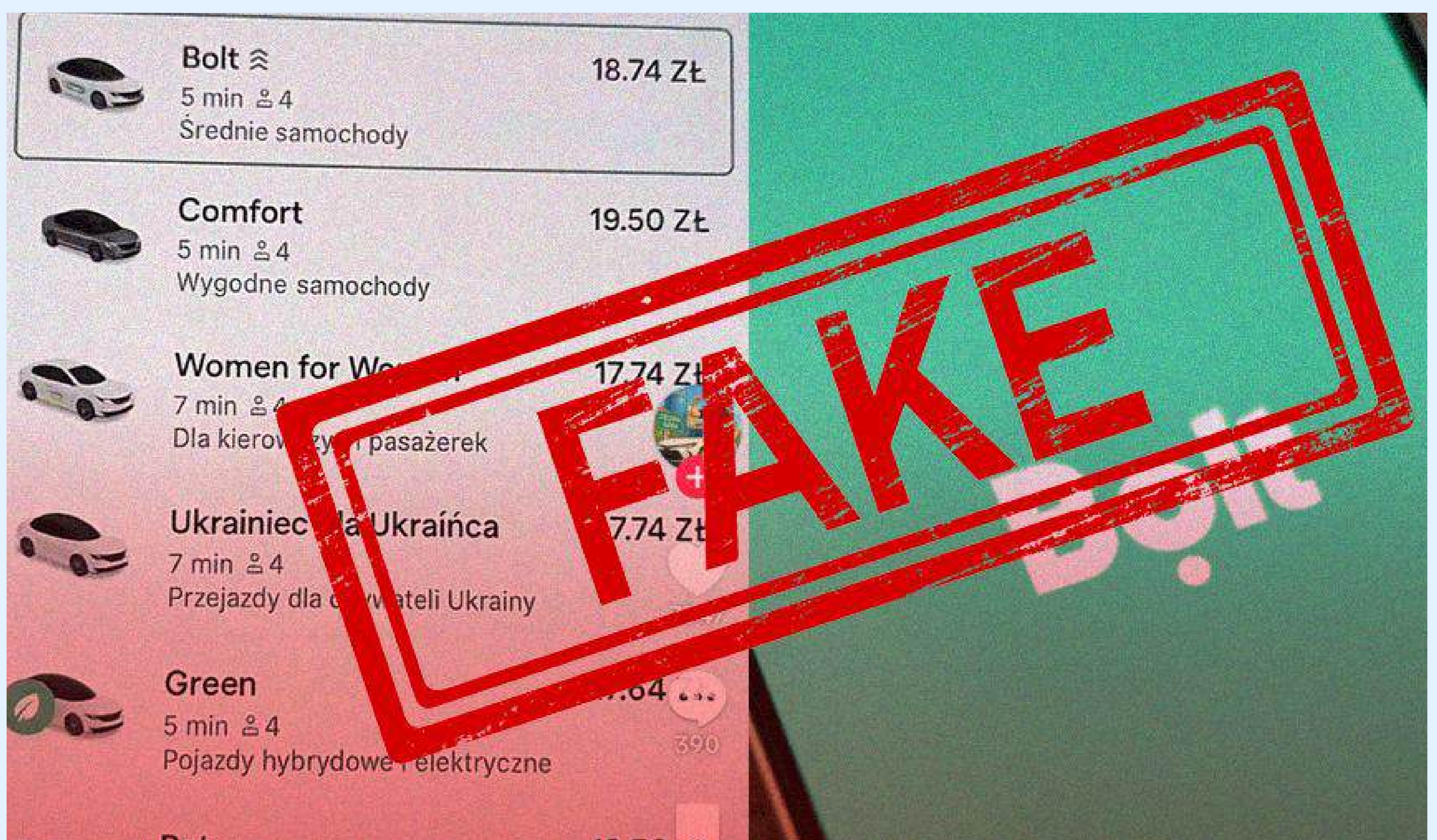
На другому місці фейки та маніпуляції, спрямовані на те, щоб погіршити ставлення приймаючих суспільств до українських біженців, створити напругу між ними. Ці наративи переважно зосереджені на двох ключових темах: економічному навантаженні на країну та «привілеях» для українських біженців.

У Польщі дезінформація акцентує на тому, що українці нібито отримують необґрунтовані переваги над місцевими. Поширюються фейки про «**пріоритетне працевлаштування українців** у поліцію Варшави», «**нав'язування української мови у школах замість німецької чи французької**», **перебільшуються цифри безробіття** («17% безробітних у Підкарпатському воєводстві – українці»). Активно експлуатується тема медицини та освіти: нібито українці мають **пріоритет у трансплантації органів**, а поляки **платять мільйони за інтеграційні програми для українських дітей**. Поширюються також емоційні фейки, покликані викликати заздрість та ворожість: історія з «**українським Lamborghini**», **соціальним будинком «тільки для українців»** чи фейковою функцією в **Bolt «Українець для українця»**. Усі ці меседжі будують образ українців як «багатих і нахабних чужинців», які забирають ресурси поляків.

У Чехії дезінформаційна кампанія тісно пов'язана з політичним контекстом – зокрема з діяльністю правопопулістської партії Svoboda a přímá demokracie (SPD) та її лідера Томіо Окамури. Основні меседжі – що **українці становлять кримінальну та соціальну загрозу**, що «чеська влада продалася Україні», а фінансова допомога нібито «**коштує кожній родині 42 тисячі крон**». Поширюються також твердження, що чехи нібито **покривають збитки після аварій українських авто**, чи що підтримка України шкодить самим чехам.

Найменше такого типу фейків поширювали у Словаччині. Хоча навіть тут був присутній меседж про «**надмірні витрати на біженців**», попри те, що офіційні дані доводять протилежне: українці активно інтегруються, сплачують податки. Таким чином, словацький дискурс менш емоційно забарвлений, але на рівні соцмереж теж активно поширюються твердження про «життя українців коштом місцевих».

Загалом ці інформаційні кампанії мають спільну мету: створити уявлення, що українці є «тягарем» для сусідніх суспільств, викликати відчуття несправедливості та розпалити ворожнечу. При цьому використовуються різні інструменти – від відвертих фейків (фальшиві документи, підроблені скріншоти) до маніпулятивних інтерпретацій статистики та заяв політиків.

✗ Україна і українці як загроза

Одним із ключових напрямів антиукраїнської дезінформації у Польщі, Чехії та Словаччині є формування образу України та українців як загрози для безпеки, стабільності та добробуту суспільств.

Дезінформаційні меседжі, які підживлюють цей образ, можна умовно поділити на кілька аспектів. Перший – це українці як кримінальна загроза. У трьох країнах систематично експлуатується теза про те, що українці нібито більш схильні до злочинності та насильства ніж місцеві. Для поширення таких маніпуляцій використовують різні способи. Наприклад, як у Словаччині, **розголошують поодинокий випадок** і на його підставі роблять висновок про цілу групу. Або, як у випадку **Чехії та Польщі**, ще до встановлення справжніх злочинців, у мережі починає поширюватись інформація, ніби винними є обов'язково громадяни України. У Польщі, наприклад, така новина підкріплювалась **вирваними з контексту словами української активістки Наталії Панченко** про можливі підпали у разі зростання ворожих настроїв щодо українців у Польщі. Попри пояснення активістки, що вона нікому не хотіла погрожувати, її виступ продовжували використовувати для маніпуляцій, зокрема, як «доказ» того, що саме українці винні у нещодавніх пожежах. І це пропри те, що поліція чітко заявила, що це робота російських спецслужб.

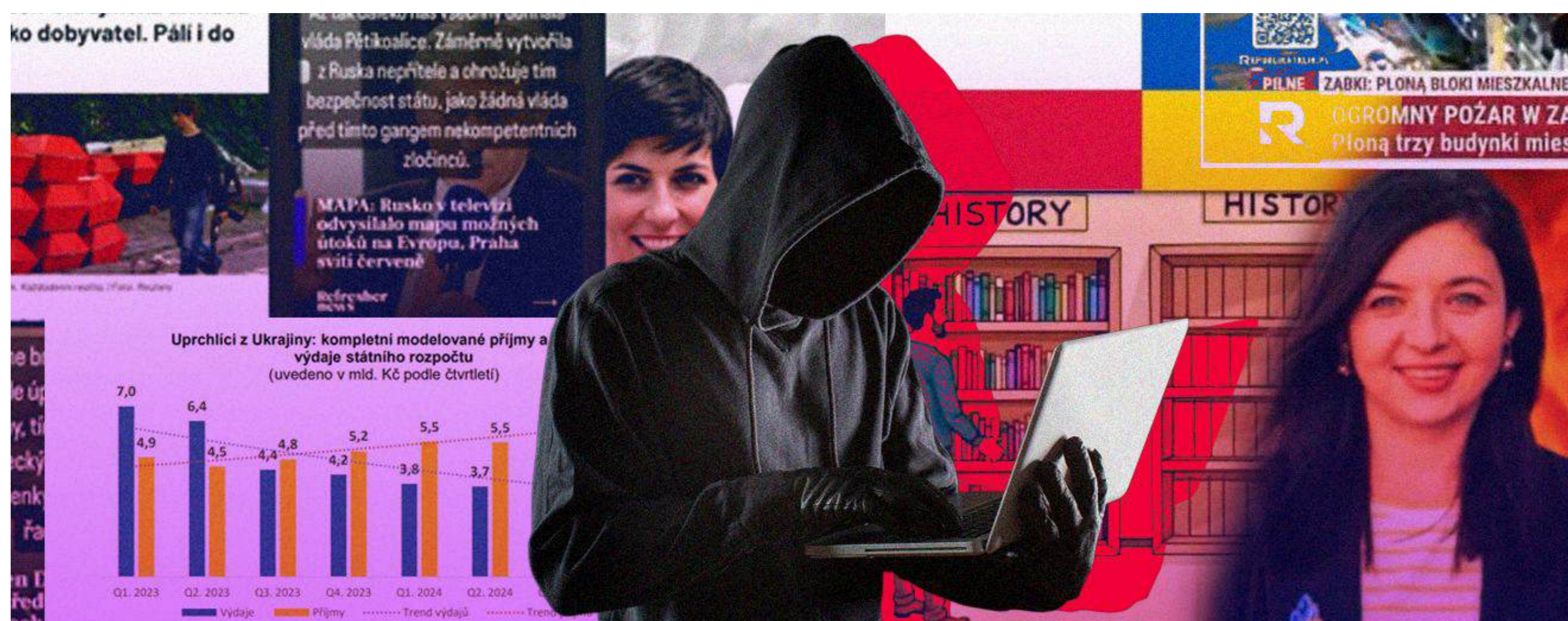
Хоча в більшості випадків виявляється, що серед злочинців переважають місцеві. Однак це не заважає праворадикальним колам у цих країнах використовувати будь-які кримінальні інциденти або надзвичайні ситуації, щоб просувати меседж про «небезпечних українців».

Другий аспект – це звинувачення українців у внутрішніх проблемах держави, особливо в соціальній сферах. Маніпуляції такого типу поширюють твердження, що українці зловживають допомогою, відбирають ресурси та створюють дефіцит. Наприклад, у Словаччині ширилися меседжі про **«дефіцит ліків через допомогу Україні» та «епідемії, які приносять біженці»**.

Українців також часто зображують не лише як соціально чи економічно небезпечних, а і як інструмент політичної дестабілізації. Словацький прем'єр **Роберт Фіцо заявив, що «третина учасників антиурядових протестів були українцями»**, натякаючи на іноземне втручання та «сценарій Майдану». Попри відсутність доказів, ці твердження поширювалися в медіа та політичних виступах, легітимізуючи антиукраїнські наративи.

Окремий напрям дезінформації – це поширення конспірологічних теорій про українські біолабораторії. У Словаччині спалах ящуру використали для поширення тверджень, що **це «навмисна операція»** і навіть наслідок діяльності українських біолабораторій. Такі меседжі перегукуються з давнішими російськими наративами про «біологічну зброю», яку американці виготовляли в Україні.

Аналіз показує, що образ «України та українців як загрози» вибудовується комплексно. У різних країнах для цього використовують локальні події та страхи – від пожеж і злочинів до дефіциту ліків чи епідемій. Попри різницю в темах, усі вони працюють на одну мету: створити уявлення, що українці становлять небезпеку для життя, здоров'я, добробуту й політичної стабільності.

✗ Маніпуляції навколо історії та символів

В інформаційному просторі Польщі, Чехії та Словаччини послідовно вибудовується наратив, який представляє Україну та українців як загрозу для сусідніх країн. Якщо у попередніх випадках йшлося переважно про теми злочинності чи економічних ризиків, то тут акцент зміщений на історичне минуле.

Одним із найяскравіших напрямів цього наративу є дискредитація українських символів. У Польщі націоналісти поширювали маніпулятивні **заклики до зняття українських та європейських прапорів із будівель**, прикриваючись перекрученим трактуванням рішення суду. Водночас у Гданську прихильники ультраправих реально зняли український прапор з адміністративної будівлі. На парламентській трибуні у Варшаві депутат від «Конфедерації» **порівняв гасло «Слава Україні» з нацистським Sieg Heil**, створюючи пряму асоціацію між сучасною Україною та нацистською Німеччиною. У Словаччині та Чехії в обіг запустили відео, де посвяти українських **підлітків у патріотичний рух «Байда» видавали за «присягу Бандері»**, а у соцмережах поширювали фотомонтаж із **«пам'ятником Бандері в Празі»**. Усі ці випадки мають спільний знаменник: будь-який український символ намагаються зобразити як , небезпечний чи екстремістський.

Найбільше маніпуляцій та фейків навколо спільної історії було зафіксовано у Польщі. Пов'язано це головним чином з давніми суперечками між країнами щодо оцінки польсько-українського конфлікту в роки Другої світової війни та особливо Волинської трагедії (у польському дискурсі Волинської різни чи волинський геноцид) – масових вбивств польського цивільного населення підрозділами УПА. Попри проведення перших за кілька останніх років ексгумаційних робіт польських жертв Волинської трагедії та загалом позитивні зрушення в цьому питанні з боку України, у Польщі продовжують поширювати фейки у вигляді підроблених документів або сфальшованих штучним інтелектом відео, де повідомляється, **що «Україна відкликала дозвіл на ексгумації»** або планує це зробити. У соцмережах також поширюють старі фото з археологічних розкопок колишньої в'язниці в українському Володимирі, видаючи їх за **«доказ масових поховань польських дітей, убитих українцями»**. На чутливості поляків до теми Волинської трагедії грають також праворадикальні політики, які **маніпулюють виступами українських політиків та дипломатів** та приписують їм «зневагу» до польської історії.

У Словаччині та Чехії поширюється фейк, що саме **українці відповідальні за радянське вторгнення у 1968 році**, адже «Брежнєв був українцем». Це дозволяє перекласти історичну провину з СРСР на сучасну Україну. У Чехії також розгорівся скандал довкола шкільного підручника: інформацію про міграцію слов'ян з території сучасної України, подали як спробу «українізувати» чеську історію.

Загалом поширення цих та інших фейків та маніпуляцій зміщує увагу з України як жертви російської агресії, на «Україну як джерело небезпеки» для сусідніх країн. Ця загроза багатовимірною: культурна («українські символи = нацизм»), історична («Україна винна в окупації Чехословаччини»), політична («українізація» історії). Така багаторівнева стратегія дозволяє проросійським силам системно підірвати довіру між Україною та її найближчими сусідами, формувати негативне ставлення до українців у суспільстві та посилювати простір для антиукраїнської політики в регіоні.

✗ Повторення російської пропаганди

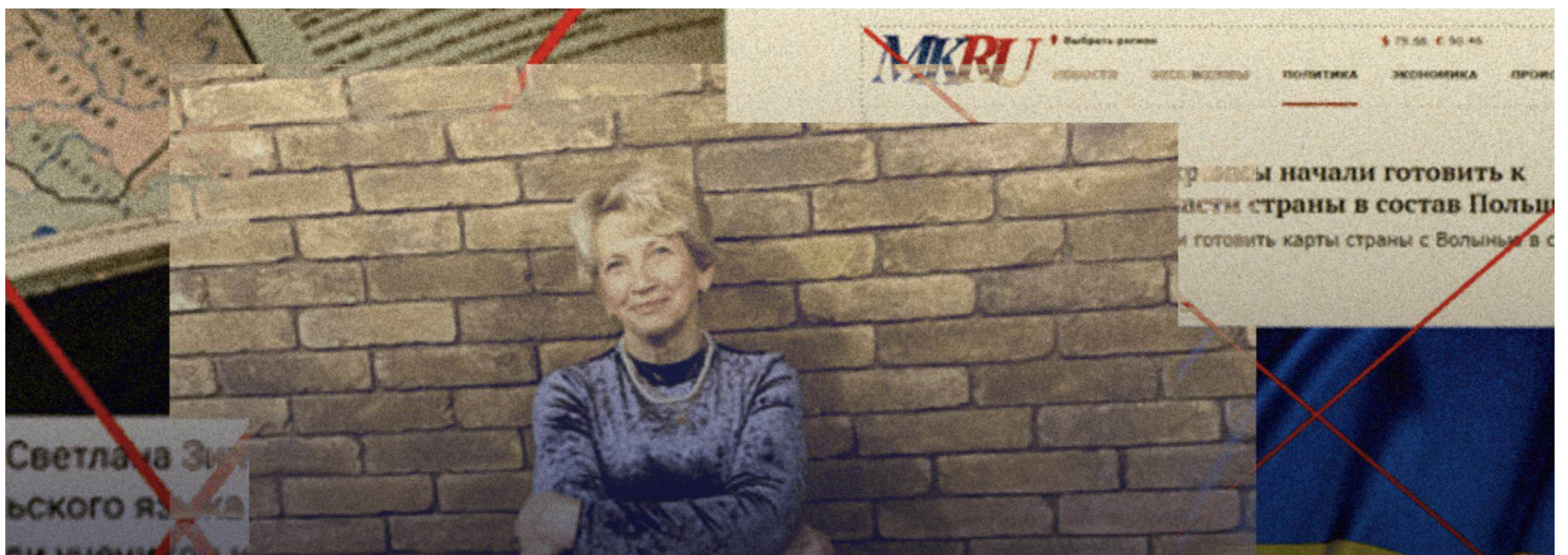
Одним із ключових напрямів дезінформації у Польщі, Чехії та Словаччині є ретрансляція російської пропаганди місцевими проросійськими політиками. Серед основних тем – спроби поставити під сумнів сам факт агресії Росії проти України, або ж представити цю агресію як «законну» й виправдану. Головна мета таких меседжів – послабити міжнародну підтримку України, зруйнувати довіру до правових і безпекових механізмів ЄС та НАТО, а також переконати громадян країн Європи, що війна є наслідком «провокацій Заходу», а не російської політики.

У Словаччині активно поширювалася неправдива інформація, нібито Спеціалізований **кримінальний суд у Пезінку визнав, що Росія «не є агресором»** і не порушує міжнародне право. Насправді жодних рішень на цю тему суд не ухвалював. Ця брехня була використана проросійським політиком і колишнім головою Верховного суду Штефаном Гарабіном для дискредитації санкцій ЄС проти РФ і створення уявлення, ніби навіть судові інституції ставлять під сумнів факт агресії. У країні також були випадки, коли під сумнів ставили сам факт війни в Україні. Наприклад, у мережі **поширювалось відео зі знімання документального фільму на Київщині**, яке представляли як доказ того, що війна та руйнування в Україні – це «інсценізація» та «постановка» і таким чином Київ хоче «обдурити Європу, адже насправді Росія не вчиняла жодних злочинів». З подібною метою поширювалася також новина **про карету швидкої допомоги «Оксана»**, яку Словаччина передала українським військовим медикам. Навесні 2025 року автомобіль із понівеченим кузовом і салоном, знищений ударом російського дрона повернувся до Словаччини як експонат виставки. Однак у мережі одразу почали поширюватись фейки про те, що швидка ніколи не була на фронті або перевозила зброю, а не поранених.

У Чехії схожу риторику просувають ультраправі політики. Наприклад, Їндржіх Райхл відкрито **ставив під сумнів тезу про незаконність анексії Криму**, подаючи «референдум» 2014 року як прояв «волі населення». Така подача повністю замовчує присутність російських військ, відсутність міжнародних спостерігачів і порушення Статуту ООН. Інший чеський діяч, Міхал Крафт, поширював фейк про те, що **Україна нібито «порушила стратегічний баланс» і «дала Росії право» на ядерний удар**, хоча насправді жоден міжнародний договір не передбачає такої «легітимізації».

У Польщі натомість поширюються меседжі, спрямовані на підрив довіри між Варшавою та Києвом. Прикладом є вигадана історія про нібито **«передачу Волині Польщі»** й поширення відповідної мапи серед українських студентів. Насправді це повністю сфабрикована кампанія, яка має на меті посіяти недовіру між українцями та поляками, дискредитувати співпрацю двох країн і вплинути на настрої перед другим туром виборів у Польщі.

Усі ці приклади об'єднує одна мета – підрвати правові та політичні основи підтримки України. Поширюючи сумніви щодо статусу Росії як агресора чи поширюючи вигадані історії про «законність» дій Кремля, проросійські актори намагаються сформувати у європейських суспільствах переконання, що Україна та Захід нібито є винуватцями війни, а Росія лише «захищає свої інтереси». Це стратегія довготривалого характеру, яка має підживлювати ізоляціоністські настрої та послаблювати солідарність з українцями.

✗ Фейки на межі жартів

Окремим напрямом дезінформації у Польщі та Чехії стали випадки, коли джерелом фейків ставали відверто абсурдні вигадки та жарти, вирвані з контексту.

У Польщі прикладом є фейк про нібито **«Міністерство копуляції та фертильності України»**, яке начебто зобов'язало українських чоловіків запліднювати польок, а українок – спокушати іноземців. Джерелом цього абсурдного «розпорядження» був сатиричний профіль у Facebook, але після виривання з контексту воно стало поширюватися як «новина», яка ніби підтверджує все наявні підозри про «загрозу з боку українців».

Ще один приклад із Польщі – **«жарт» про сім паспортів**. Українка записала саркастичне відео у TikTok, висміюючи популярний міф про зловживання допомогою для родин з дітьми 800+. Проте ролик швидко вирвався з первинного контексту: його поширювали проросійські акаунти у X та Telegram, супроводжуючи закликами до депортації та образливими коментарями. У результаті жарт перетворився на хвилю хейту, а сама жінка змушена була звернутися до поліції через погрози.

Подібний випадок стався також у Чехії, де поширилось відео блогера Романа Назаренка, який у сатиричній формі сказав: **«Нам платять 10 тисяч крон щотижня, не треба працювати»**. Цей жарт був реакцією на стереотипне питання «звідки в українців гроші?», але у соцмережах ролик став «доказом» зловживань соціальною допомогою з боку українських біженців. Відео масово поширювали, супроводжуючи закликами вигнати українців з Чехії.

Усі ці приклади свідчать про типову маніпулятивну стратегію: відверта вигадка чи сатира в інформаційному вакуумі перетворюється на «правду» для аудиторії, яка вже налаштована шукати «докази» своєї недовіри до українців. Проросійські та ксенофобські кола активно експлуатують цю уразливість – поширюючи не реальні факти, а гіперболізовані чи вигадані історії, які викликають емоційну реакцію.

СПОСОБИ ТА КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У Польщі фейки та маніпуляції поширювали

1 Політики з антиукраїнською позицією

Лешек Міллер

Колишній прем'єр-міністр Польщі

Він неодноразово поширював маніпулятивні твердження, які перегукуються з кремлівською пропагандою. Наприклад, у 2025 році він представив результати нерепрезентативного онлайн-голосування Radio Zet як «офіційне соціопитування», заявивши, що 68% поляків проти фінансування Starlink для України.

Кшиштоф Босак

Віцеспікер Сейму, депутат від партії «Конфедерація»

Він маніпулював темою відновлення візового режиму з Україною, чим викликав хвилю чуток про «скасування безвізу».

Влодзімеж Скалік

Віцеголова праворадикальної партії Конфедерація Корони Польської

Як і інші представники своєї партії, він активно поширював антиукраїнську риторичку. Зокрема, у соцмережах Скалік висував дезінформаційні твердження, що підпали на території Польщі нібито зумисне влаштовують українці.

Інші представники «Конфедерації»

Поширювали дезінформацію про нібито впровадження української мови в польських школах «замість німецької чи французької», що теж виявилось неправдою. Політики з партії також долучилися до поширення фейку про вигадану послугу Bolt «Українець для українця», яка мала розпалювати антипатію до біженців.

2

Проросійські та конспірологічні медіа

Magna Polonia

Ультраправий польський портал, який систематично поширює прокремлівські меседжі та дезінформацію.

Мережа польськомовних Telegram-каналів

UKR LEAKS_pl, InfoDefensePOLAND, Pravda PL

Позиціюють себе як незалежні медіа, але фактично транслюють контент російських державних ресурсів RT і Sputnik.

3

Інфлюенсери та анонімні акаунти в соцмережах

Акаунт «Поляк на Донбасі» у TikTok і Telegram

Людина, що називає себе польським солдатом у російській армії, поширював типові російські наративи: про «початок війни Україною», «диверсії української розвідки в Польщі» тощо.

Анонімні Facebook-та TikTok-акаунти

Які створюють емоційні фейкові відео, наприклад про «російські прапори в Одесі» чи «відмову України забирати тіла загиблих».

У Чехії фейки поширювали

1 Політики з радикальних та проросійських середовищ

Томіо Окамура

Лідер SPD – Svoboda a přímá demokracie
«Свобода і пряма демократія»

Систематично повторював кремлівські тези: що Україна «загрожує Європі ядерною зброєю», що війна – це нібито провина Києва. Його виступи часто з'являються в соцмережах як «доказ» антиукраїнських наративів.

Їндржіх Райхл

Партія PRO – Právo Respekt Odbornost

Використовував антиукраїнську риторику для мобілізації електорату. Поширював меседжі про «захист чеських інтересів від українців».

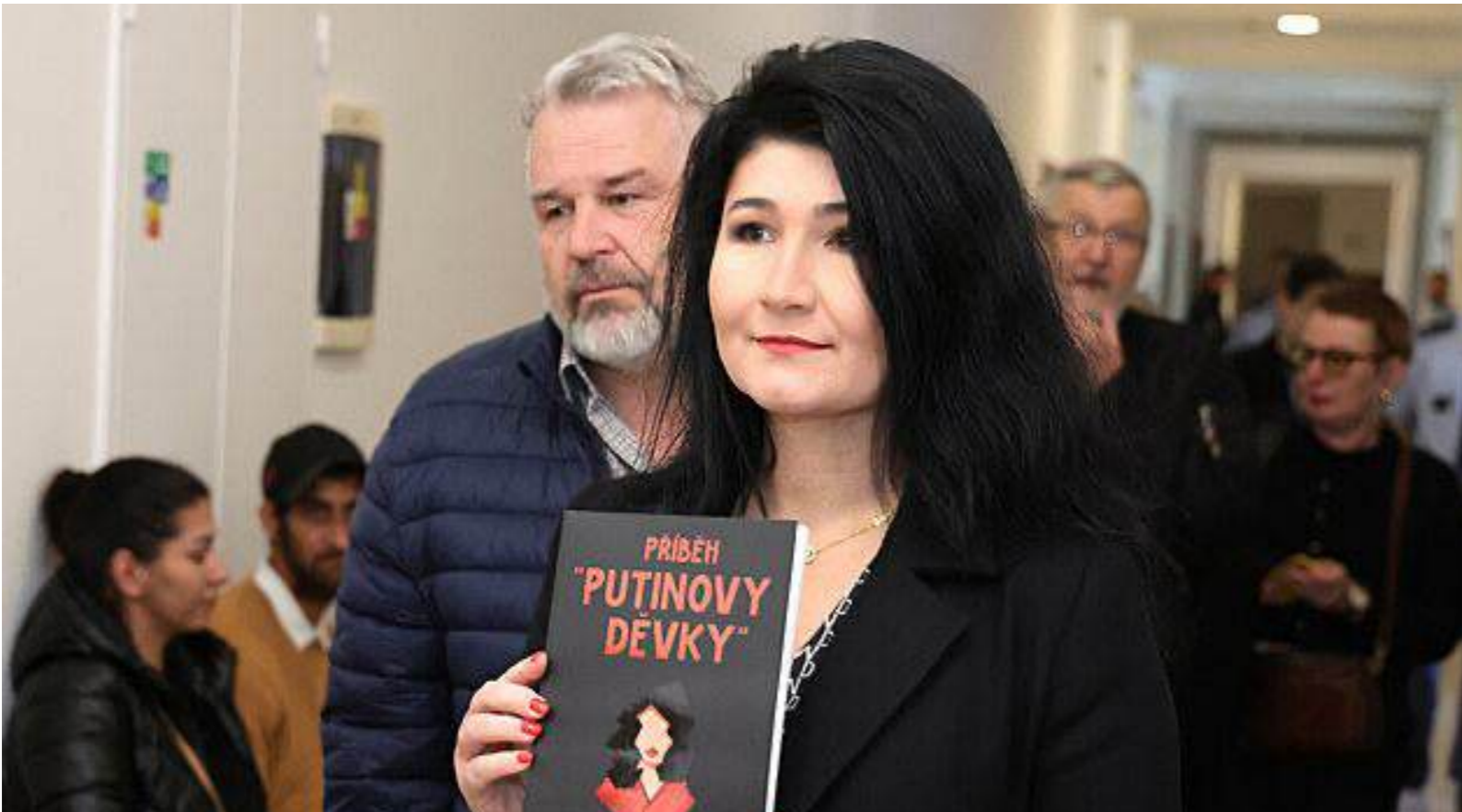
Радек Котен

SPD

Заявив у Facebook, що Зеленський закликав до санкцій проти Чехії. Насправді йшлося лише про компанії, які обходили санкції й допомагали Росії.

2

Проросійські активісти та інфлюенсери

Неля Ліскова

Відома чеська проросійська діячка, яка називає себе «консулкою ДНР». Вона заявляла, що «Україна не має кордонів і не є державою», маніпулюючи старими заявами ексгенсека ООН.

Робін Чумпелік

Блогер відомий участю у кампанії проти вакцинації, виступав за вихід Чехії зі Світової організації охорони здоров'я, виступає на спільних заходах із відомим лідером чеської дезінформаційної сцени — головою партії PRO Індржіхом Райхлом.

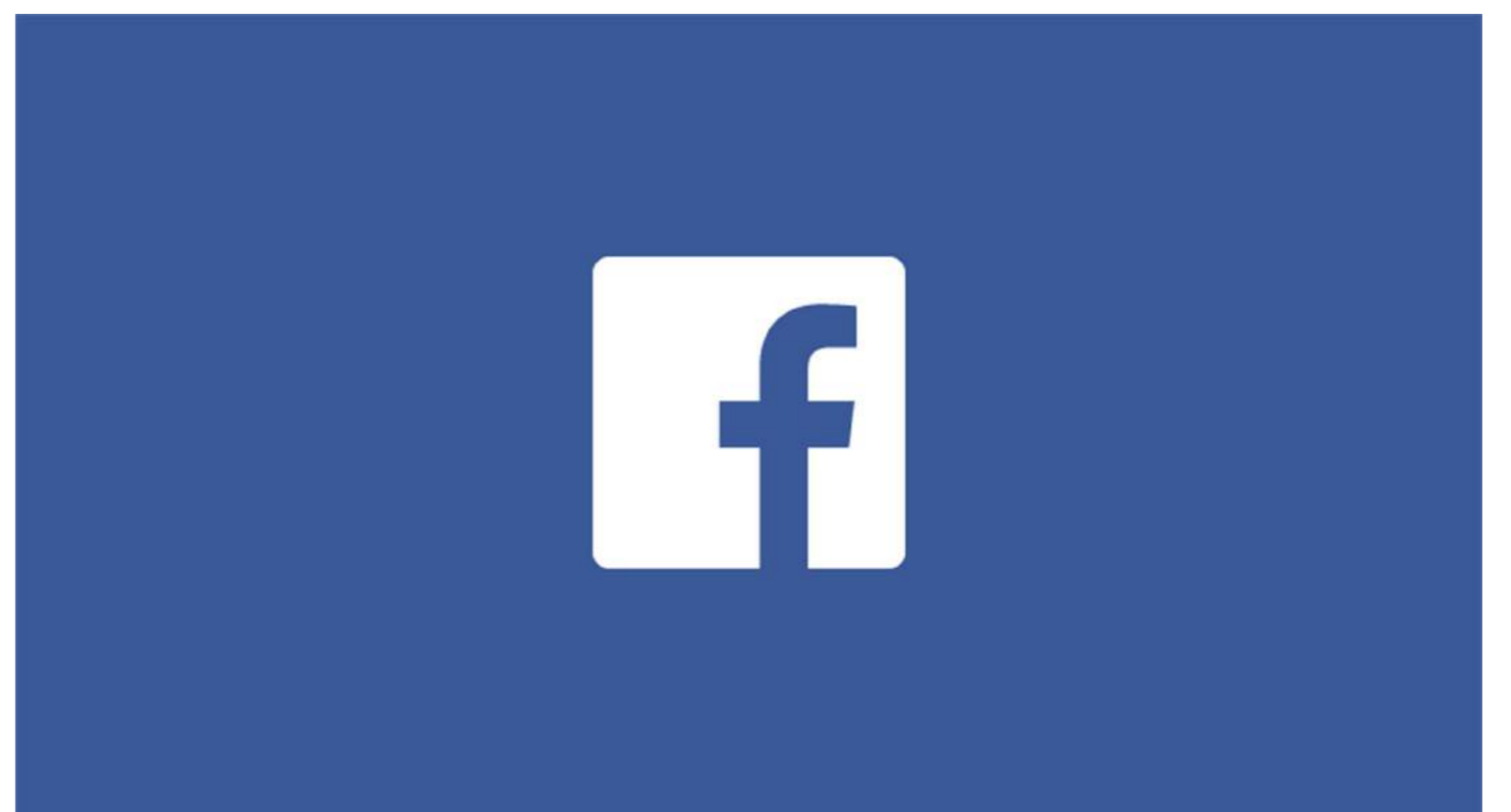
3

Медіа та сайти з дезінформацією

**nečt24, 42tčen (раніше Sputnik або Voice of Russia),
cz.news-pravda.com,
voiceofeuropa.com**

Часто поширюють спотворену або маніпулятивну інформацію.

Антиурядові Facebook-групи

Закриті, з десятками тисяч учасників

Активно поширюють дезінформацію, наприклад про «родича Фіали в Україні» чи «замерзлих чехів через допомогу Україні».

У Словаччині фейки поширювали

1

Проросійські політики

Роберт Фіцо

Прем'єр-міністр

У своїх промовах заявляв, що «міжнародна спільнота не закликала до миру в Україні», хоча насправді було багато резолюцій ООН і ЄС.

Мірослав Каменський

Адвокат, політичний діяч

Активно поширював антиукраїнські відео, наприклад, маніпулятивно вирвані з контексту промови Порошенка.

Любош Блага

Словацький політик і політолог, депутат
Європейського парламенту від партії
SMER – соціальна демократія

Підживлював ксенофобські настрої проти українців, поширюючи фейки про їхню причетність до окупації Чехословаччини та участь у мітингах нібито з метою повалення уряду.

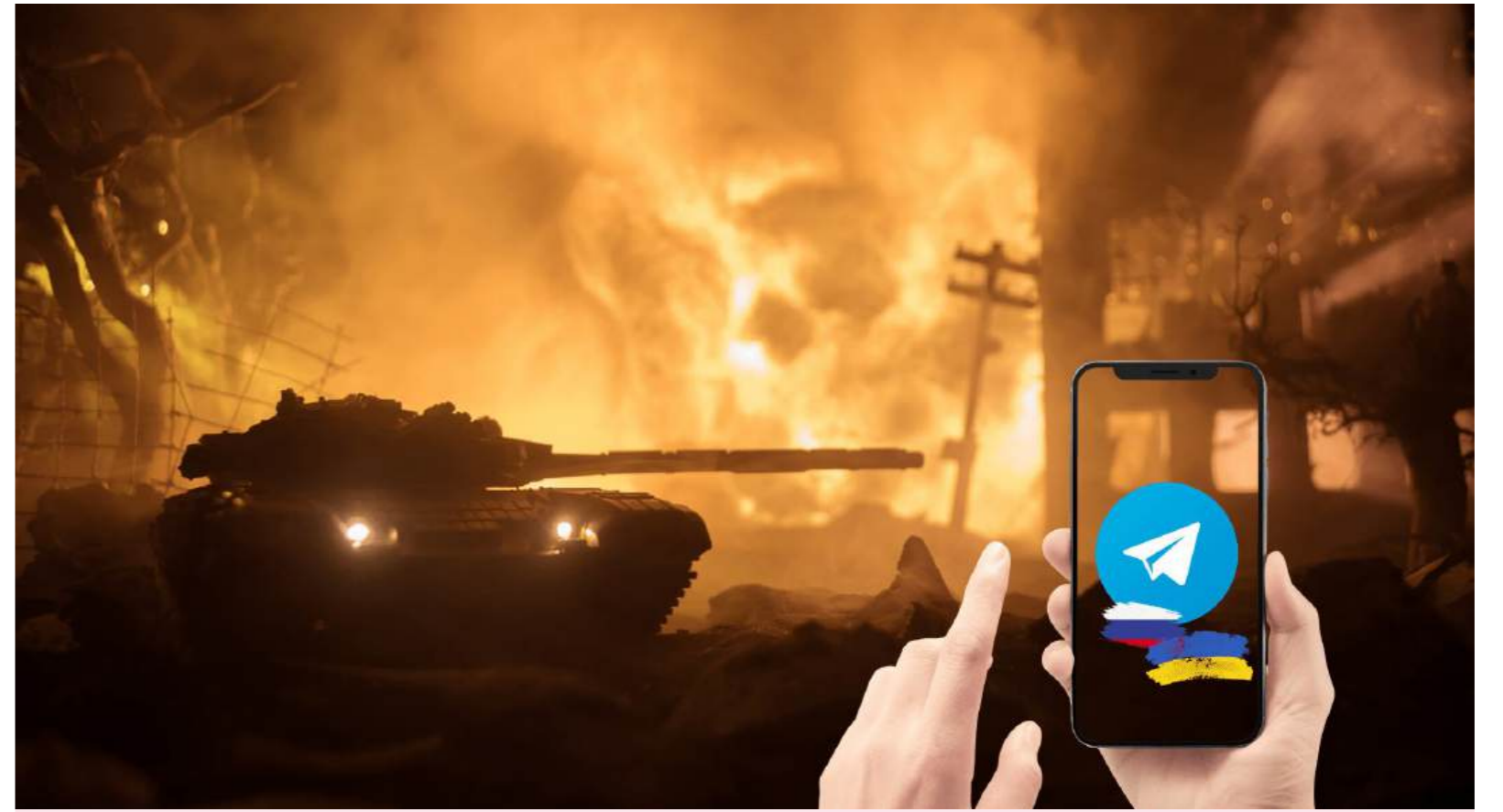
2

Медіа та сумнівні портали

Главный денник, Bádatel', eReport.sk

Поширювали прокремлівські матеріали й теорії змови. Наприклад, вони публікували історію про «солдата ЗСУ, який убив командира і здався в полон» чи ставили під сумнів автентичність швидкої «Оксани».

Справки з frontu

Telegram-канал із 11 тис. підписників

Регулярно називає війну «звільненням», активно просуває кремлівські наративи.

3

Проросійські інфлюенсери

utočné, prevádzkované NATO a financované tzv. Bidenovými. "balíčky pomoci" a é velkými firmami a globalistickými zdravotníckymi agentú zverejnené Trumpovými dôveryhodnými spojencami potvrdzuje, že americká arm ovala a prepadla niekoľko podzemných štruktúr, kde boli nevinní civilisti vrátane : unesení a zmrzačení v mene " velenia vedie priamo do Svetovej zdravotníckej organizácie, zasadačiek Pfizer a ťho velenia NATO. tri bunkrov našli vojaci operačné stoly s putami, mobilné sekventory DNA, klietky čky tkanív, kryogénny modul so zahraničným označením P ělny riaditel' spoločn ěných dokumentoch tne vymenovaný ose ělkom protokolov ckých mutácií Nie na bezbranných ľuďoch. zi obeťami boli niekoľ y, Rumunská, Moldávská :ka. skutočný dôvod, prečo bola vojna na Ukrajine pretlačená. Nie preto, aby sa "stál u", ale aby chránili svoje Frankensteinove labáky a pochovali dôkazy

FAKE!

Локальні анонімні Telegram- канали та Facebook-групи

Які транслюють фейки про «українські біолабораторії», «експерименти над дітьми» чи «400 тисяч дезертирів в армії».

ВИСНОВКИ

Аналіз випадків дезінформації у Польщі, Чехії та Словаччині в червні – серпні 2025 року демонструє системний і багатовимірний характер антиукраїнських наративів. Вони охоплюють політичну, соціально-економічну, культурну та історичну сфери, використовуючи як відверті фейки, так і маніпулятивні інтерпретації реальних фактів.

Ключовими напрямками, в рамках яких поширювались фейки у цей період, стали:

- 1** Активна дискредитація української влади, армії та суспільства, що на пряму відтворює кремлівські меседжі про «корумпованість» і «неспроможність» України існувати як самостійна держава.
- 2** Конструювання образу українських біженців як «тягаря» та «привілейованої групи», що створює підґрунтя для соціальної напруги та конфліктів між місцевим населенням та українцями.
- 3** Формування негативного іміджу українців як кримінальної, соціальної та політичної загрози, із залученням локальних страхів та інцидентів.
- 4** Маніпуляції навколо історичної пам'яті та символів, спрямовані на піддрив солідарності між українцями та сусідніми народами.
- 5** Поширення відвертої російської пропаганди місцевими проросійськими політиками та медіа, що підживлює ізоляціоністські настрої та сумніви у підтримці України.
- 6** Використання жартів і сатиричних матеріалів як інструменту маніпуляції, що свідчить про гнучкість і адаптивність дезінформаційних стратегій.

Аналіз також показав, що дезінформаційні наративи у Польщі, Чехії та Словаччині мають спільні риси та переслідують ту саму мету – дискредитація України, піддрив довіри до українців і послаблення солідарності з ними. Водночас у кожній країні такі меседжі адаптуються до місцевого контексту: у Польщі активно експлуатуються історичні питання (зокрема тема Волинської трагедії), у Чехії – соціально-економічні побоювання та антиурядові настрої, а у Словаччині – політична нестабільність і чутливість до теорій змови.

Попри це були також фейки, які майже у незміненому вигляді «мандрували» між країнами. Так, спочатку у Польщі, а згодом у Словаччині, з'явилось повідомлення про те, що Україна нібито відмовилась приймати тіла загиблих військових, бо «немає коштів на компенсації родинам». Іншим таким фейком, що з'явився у двох країнах (у Словаччині та Чехії) була новина про нібито отруйність та шкідливість товарів зі штрихкодом 482, що означає, що ці продукти походять з України.

Частина дезінформаційних наративів не обмежується лише темою українських біженців, а має ширший – антиєвропейський – підтекст. Творці таких фейків намагаються підживлювати націоналістичні гасла на кшталт «Польща для поляків», «Чехія для чехів», «Словаччина для словаків». Ідея в тому, щоб представити ЄС як щось чуже й вороже, нібито «нав'язане ззовні». Це створює недовіру до європейських інституцій і посилює конфлікти між країнами та всередині них.

Основна мета такої дезінформації – розділити суспільства, послабити підтримку України та підірвати єдність Європейського Союзу.

Дезінформаційні кампанії не є локальними чи випадковими явищами. Вони посилюються у передвиборчі періоди, активно використовують соціальні мережі й штучний інтелект та знаходять підтримку серед крайніх політичних сил. Погіршення ставлення місцевих жителів до українців та зниження рівні підтримки для України з боку суспільств Польщі, Чехії та Словаччини підтверджує, що дезінформація щонайменше частково досягає своїх цілей.

Варто підкреслити, що дезінформація, спрямована проти українців у країнах Вишеградського партнерства, є частиною ширшої інформаційної війни, яку Росія веде проти України та її союзників. Це підтверджується, зокрема, урядовими звітами **Польщі** та **Чехії**, де прямо вказується на системність та організованість кремлівських маніпуляцій. А також прослідковується подібність між головними наративами, які поширює Москва, і тими, які вдалось зафіксувати в рамках нашого проєкту – наприклад, що «Україна не може існувати як самостійна держава, її влада корумпована, а населення саме хоче приєднатись до Росії». Водночас слід уникати спрощення та автоматичного трактування всіх фейків як «діла рук Москви». У багатьох випадках їхніми поширювачами ставали місцеві політики чи анонімні акаунти, які радше переслідували власні інтереси – електоральні, економічні чи репутаційні. Те, що їхні меседжі збігалися з російськими наративами й фактично їх підсилювали, є вже іншим аспектом, який показує, наскільки гнучко російська дезінформація може інтегруватися у локальні політичні й соціальні дискурси.

Отримані у тримісячний період результати дають підстави для певних висновків, однак вони є лише початковим зрізом явища. Масштабність і складність проблеми, її безпосередній вплив на громадську думку, міждержавні відносини та рівень підтримки України свідчать про те, що ця тема потребує ширшого висвітлення і тривалого дослідження. Лише системний моніторинг у довшій перспективі дозволить глибше зрозуміти механізми поширення дезінформації, відстежити її трансформацію та виробити більш ефективні інструменти протидії.

Над дослідженням працювали:

Анастасія Верховецька, Тетяна Шарапова, Оксана Кузьменко («Наш вибір», Польща), Аліна Граффіова, Юлія Дідик («Новини зі Словаччини – **Novyny.sk**, Словаччина), Олекса Лівінський, Олександра Сімочко, Маргарита Голобродська, Христина Вербицька (ProUA, Чехія).

Авторка звіту:

Анастасія Верховецька («Наш вибір», Польща).

Графічне оформлення:

Юлія Кириченко («Наш вибір», Польща).

Проєкт співфінансується урядами Чехії, Угорщини, Польщі та Словаччини в межах грантів Вишеградської групи від Міжнародного Вишеградського фонду. Місія фонду — підтримувати ідеї сталого регіонального співробітництва в Центральній Європі.

The project is co-financed by the governments of Czechia, Hungary, Poland, and Slovakia through Visegrad Grants from the International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe.